فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۵، شماره ۹، تابستان سال ۱۳۹۹

رابطه کمال‌گرایی والدین با خودپنداره و سبک هویت دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه

سجاد زنده‌دل[۱]، سیده مریم محمدی سارمی[۲]

چکیده

هدف این پژوهش، تعیین رابطه کمال‌گرایی والدین با خودپنداره و سبک هویت دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه بود. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری آن را کلیه دانش‌آموزان پسر دبیرستان‌های فارابی، امام خمینی و شهید درزی شهر قائم‌شهر به تعداد ۷۳۰ نفر تشکیل می‌دادند که تعداد ۱۳۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسش‌نامه کمال‌گرایی اهواز با ۲۷ سوال، پرسش‌نامه خودپنداره تنسی با ۸۴ سوال و پرسش‌نامه سبک هویت برزونسکی (۱۹۹۲) با ۴۰ سوال می‌باشد که روایی و پایایی ابزارها مورد تایید قرار گرفتند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که بین کمال‌گرایی والدین با خودپنداره (۰/۴۵۷ــ) و سبک هویت دانش‌آموزان (۰/۴۰۶-) رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین کمال‌گرایی والدین با سبک‌های هویتی اطلاعاتی، هنجاری و اجتنابی نیز رابطه معناداری وجود دارد: نتایج نشان داد با افزایش کمال‌گرایی والدین، خودپنداره و سبک‌های هویتی دانش‌آموزان ارتقاء می‌یابد. بنابراین به مدیران و مسئولان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود که در برنامه‌های انجمن اولیاء و مربیان، خانواده را نسبت به روش‌های تربیتی آگاه و از پیامدهای هر یک از این روش‌ها مطلع سازند.

کلید واژه‌ها: کمال‌گرایی والدین، خودپنداره، سبک هویت، دانش‌آموزان

۱ کارشناسی ارشد، روانشناسی بالینی؛ دانشگاه علوم پزشکی مازندران (بیمارستان رازی قایمشهر) (نویسنده مسئول)
۲ کارشناسی ارشد، روانشناسی بالینی

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

مقدمه

بی‌تردید کمال‌گرایی یکی از ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد که می‌تواند هم سازنده، مفید و مثبت باشد و هم نوروتیک و کژ کنش. کمال‌گرایی با ویژگی‌هایی همچون تلاش برای کامل و بی نقص بودن و تعیین معیارهای بسیار عالی و افراطی در عملکرد همراه با گرایش به ارزیابی انتقادی رفتار مشخص می‌شود (موفیلد و همکاران[1]، ۲۰۱۶). از طرفی نیروی انگیزشی هر فرد به سوی رشد و خود شکوفایی است (مظلوم همدانی و عموپور، ۱۳۹۶). همه افراد نیاز دارند که توانایی‌های بالقوه خود را تا بالاترین اندازه ممکن شکوفا کنند و به رشدی فراتر از رشد کنونی خود دست یابند. گرایش طبیعی افراد حرکت از مسیر تحقق توانایی‌های بالقوه خودش است، هرچند ممکن است در این راه با برخی موانع محیطی و اجتماعی رو به رو شوند. البته رسیدن به کمال و شکوفا ساختن استعدادها و توانایی‌های نهفته و بالقوه فرد به خودی خود بسیار ارزشمند است و در این وادی کمال‌گرایی امری مثبت و پسندیده است ولی آن‌چه که به آن اشاره شده است جنبه افراطی یا منفی کمال‌گرایی است (استوبر و کار[2]، ۲۰۱۷). هورنای[3] (۱۹۳۴) اظهار می‌دارد، تاریخچه رشد بیمارانی که دچار گرایش شدید به کامل بودن هستند نشان می‌دهد که این بیماران والدینی داشته‌اند کمال‌طلب، سخت‌گیر و به ظاهر مقدس مآب که در منزل با قدرت مطلق حکم‌فرمایی می‌کردند و اغلب اوقات والدین میان فرزندان تبعیض قایل می‌شده‌اند و رفتارشان با کودکان خود رفتاری غیر عادلانه بوده است. این رفتارهای غیرمنصفانه سبب نمودار شدن ستیزه و خشم در کودکان می‌شود. در نتیجه این شرایط نامساعد فرد در شخصیت خود مرکز ثقلی نخواهد داشت که به آن تکیه کند، بلکه این مرکز را در وجود دیگران به ویژه پدر و مادر جست و جو می‌کند. به عبارت دیگر فرد به این نتیجه می‌رسد که همیشه حق به جانب والدین می‌باشد، خود او همیشه در اشتباه است و از این پس معیار خوبی و بدی را باید در بیرون از وجود خود جست و جو کند(اسمیت[4] و همکاران، ۲۰۱۵). هویت[5] (۱۹۹۱)، معتقد است کمال‌گرایی والدین مسایل جدی را برای فرزندان به وجود می‌آورد. عزت‌نفس در آن‌ها از بین می‌رود، حس عمیق شکست و خشم و عصبانیت و عدم ابراز وجود در آن‌ها به وجود می‌آید (رحیمی و زمانیها، ۱۳۹۷). لذا پژوهش در زمینه کمال‌گرایی والدین ضروری است. خودپنداره مسیری است که شخص خود را ارزیابی می‌کند از آنجایی که دانش‌آموزان دوره متوسطه در آستانه ورود به دانشگاه هستند و خودشان را برای کنکور آماده می‌نمایند، لذا مفهوم خودپنداره در آنان باید بالا باشد چرا که ارتباط میان خودپنداره و پیشرفت تحصیلی در مطالعه مختلفی از جمله وست ویش و استوین[6] (۲۰۰۱) مورد تایید قرار گرفت (حیدری و همکاران، ۱۳۹۱). خودپنداره ممکن است مثبت یا منفی باشد، خودپنداره در واقع برداشت فرد از شخصیت خود است. اگر فردی نسبت به خود نگرش حقارت آمیز ناتوان، بی‌اراده، کم صحبت، گوشه گیر، راحت طلب، گروه گریز، ترس داشتن به هنگام تصمیم، عدم جرأت ورزی داشته باشد. همین رفتارها و صفات و ویژگی‌ها در پاسخ محرک از وی صادر می‌شود. برعکس اگر فردی خود را شجاع و باعزت نفس بالا، جسور، مطمئن، بااراده، خودجوش متعالی و موثر بشناسد، اتفاقاً همین خصوصیات و ویژگی‌ها در بروز رفتارهای او مشاهده می‌شود. از طرفی هویت جنبه‌ای اساسی و درونی است که به کمک آن یک فرد باگذشته‌اش مرتبط می‌شود و احساس تداوم و یکپارچگی می‌کند (قادری و همکاران، ۱۳۹۳). اریکسون[7] (۱۹۶۳)، هویت را احساس به نسبت پایدار از یگانگی خود تعریف می‌کند (رحمتی و کرامتی، ۱۳۹۵). برزونسکی[8] (۲۰۰۸)، هویت را را همانند یک چارچوب شخصی می‌داند که به عنوان منبعی برای تفسیر تجارب مورد استفاده قرار می‌گیرد. وی برای مطالعه شباهت و یا تفاوت افراد در شکل‌دهی فرایند هویت، سه سبک هویت را شناسایی کرده است که عبارتند از: سبک اطلاعاتی، سبک هنجاری و سبک اجتنابی. افراد با سبک هویت اطلاعاتی آگاهانه و به طور فعال به جستجوی اطلاعات و ارزیابی می‌پردازند و سپس اطلاعات مناسب خود را مورد استفاده قرار می‌دهند. افراد با سبک هویت هنجاری در رویارویی

1 - Mofield et al.
2 - Stoeber & Corr
3 - Horney
4 - Smith
5 - Hewitt
6 - West Vish & Steven
7 - Erikson
8 - Berzonsky

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

با موضوعات هویت و تصمیم‌گیری‌ها، با انتظارات و دستورات افراد مهم و گروه‌های مرجع همنوایی می‌کنند، آنها ارزش‌ها و عقاید را بدون ارزیابی آگاهانه می‌پذیرند و درونی می‌کنند و تحمل کمی برای رویارویی با موقعیت‌های جدید و مبهم دارند. افراد با سبک هویت سردرگمی/ هنجاری در همه موارد تعلل و درنگ زیادی دارند و اگر این تعلل طولانی مدت باشد تقاضای موقعیتی و محیطی باعث واکنش‌های رفتاری در آن‌ها می‌شود (طباطبایی و همکاران، ۱۳۹۱).

تحقیقات نشان داده‌اند که بین کمال‌گرایی والدین و عزت نفس فرزندان رابطه معناداری وجود دارد (مظلوم همدانی و عموپور، ۱۳۹۶). فوادیان (۱۳۹۷) در پژوهشی نشان داد سبک فرزند پروری اقتدارگرایانه و کمال‌گرایی دیگر مدار و خود مدار والدین می‌تواند انگیزش تحصیلی فرزندان آنها را پیش‌بینی کند؛ ملتفت و ساداتی فیروزآبادی (۱۳۹۲)، در پژوهشی با نشان دادند کمال‌گرایی مثبت به صورت مثبت و کمال‌گرایی منفی به صورت منفی، قابلیت پیش‌بینی خلاقیت در دانش-آموزان را دارد؛ هرمزی‌نژاد (۱۳۹۱) در پژوهشی نشان داد میان کمال‌گرایی و سبک‌های هویتی رابطه منفی وجود دارد؛ اسمیت و همکاران (۲۰۱۵)، در پژوهشی نشان دادند که؛ کمال خودگرا، کمال دیگرگرا، و کمال خود ارتقاء با بزرگ‌نمایی خود شیفتگی ارتباط دارد در حالی کمال اجتماعی با خودشیفتگی ارتباط ندارد؛ وینر و کارتن[1] (۲۰۱۲)، در پژوهشی نشان دادند که کمال گرایی دیگر مدار و و جامعه مدار با انگیزش بیرونی رابطه معناداری دارد و باردون کان[2] و همکاران (۲۰۱۴) (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی رابطه کمال‌گرایی و خودپنداره در دانش آموزان پرداختند و نشان دادند بین کمال‌گرایی القاء شده اجتماعی و خودپنداره همبستگی منفی وجود دارد. بنابراین با توجه به مطالب ارائه شده پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوال می‌باشد: آیا بین کمال‌گرایی والدین با خودپنداره و سبک هویت دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه رابطه وجود دارد؟

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری آن را کلیه دانش‌آموزان پسر دبیرستان‌های فارابی، امام خمینی و شهید درزی شهر قائمشهر به تعداد ۷۳۰ نفر تشکیل می‌دهند که تعداد ۱۳۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش عبارتند از:

پرسش‌نامه کمال‌گرایی اهواز: این پرسش‌نامه به وسیله نجاریان، عطاری و زرگر (۱۳۸۰) ساخته شده است که دارای ۲۷ سوال و در طیف چهار گزینه‌ای (هرگز، به ندرت، گاهی اوقات و اغلب اوقات) طراحی شده است که به ترتیب از ۱ تا ۴ نمره‌گذاری می‌شوند و سوال‌های ۱۱، ۱۶، ۱۷، ۲۲ به شیوه معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. در پایان حاصل جمع نمرات، میزان کمال‌گرایی فرد را نشان می‌دهد. ر نجاریان و همکاران پایایی آن را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش نمودند. آنها همچنین برای سنجش اعتبار پرسش‌نامه کمال‌گرایی، پرسش‌نامه را همزمان با مقیاس‌های الگوی رفتاری تیپ الف سمی (TA1) و غیر سمی (TA2)، خرده مقیاس شکایات جسمانی SCL90- R و مقیاس عزت‌نفس کوپر اسمیت به دانشجویان نمونه پژوهش خود ارائه نمودند. ضریب‌های همبستگی میان نمره‌های کل آزمودنی‌ها در مقیاس کمال‌گرایی اهواز، با مقیاس الگوی رفتاری تیپ الف سمی (TA1) ۰/۶۵ بوده است. ضریب همبستگی میان مقیاس کمال‌گرایی با مقیاس رفتاری تیپ الف غیر سمی (TA2) ۰/۰۱۶- بوده که معنی‌دار نیست. ضریب همبستگی میان مقیاس کمال‌گرایی اهواز با مقیاس شکایات جسمانی ۰/۴۱ و با مقیاس عزت‌نفس کوپر اسمیت ۰/۳۹ بود که در سطح P<۰/۰۵ معنی‌دار هستند. لذا روایی ابزار مورد تایید قرار گرفت.

پرسش‌نامه خودپنداره تنسی: این پرسش‌نامه دارای ۸۴ سوال و در طیف ۵ گزینه‌ای (کاملاً درست، اغلب درست، تا حدی درست و تا حدی نادرست، اغلب نادرست وکاملاً نادرست) طراحی شده است. در سوالاتی که جنبه مثبت خودپنداره را می سنجند به انتخاب گزینه کاملاً درست ۵ امتیاز، اغلب درست ۴ امتیاز، تا حدی درست و تا حدی نادرست ۳ امتیاز، اغلب نادرست ۲ امتیاز و کاملاً نادرست ۱ امتیاز تعلق می‌گیرد. در جملات مربوط به جنبه منفی خودپنداره نمره گذاری برعکس مورد فوق است. پس از محاسبه امتیاز هر عبارت، امتیاز کسب شده در تمام سؤالات را با هم جمع کرده و نمره

1 - Weiner & Carton
2 - Bardone- cone

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

خودپنداره هر آزمودنی محاسبه می‌شود. دامنه نمرات پرسش‌نامه حداقل ۸۴ و حداکثر ۴۲۰ می‌باشد. روایی ابزار توسط محمودی (۱۳۷۷) مورد تایید قرار گرفت و پایایی آن را استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ گزارش نمودند.

پرسش‌نامه سبک هویت برزونسکی (۱۹۹۲): این پرسش‌نامه دارای ۴۰ سوال و ۴ مقیاس (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم یا اجتنابی و تعهد) است که ۱۱ سوال آن مربوط به مقیاس اطلاعاتی، ۹ سوال آن مربوط به مقیاس هنجاری و ۱۰ سوال آن مربوط به مقیاس سردرگم یا اجتنابی و ۱۰ سوال دیگر آن مربوط به مقیاس تعهد است که برای تحلیل ثانویه استفاده می‌شود و یک سبک هویتی محسوب نمی‌شود. نمره گذاری این پرسش‌نامه بر اساس یک مقیاس ۵ درجه‌ای انجام می‌گیرد؛ که امتیاز هر یک به این ترتیب است: کاملاً مخالفم: ۱، مخالفم: ۲، نظری ندارم: ۳، موافقم: ۴، کاملاً موافقم: ۵، همچنین نمره گذاری سوالات ۹-۱۱-۱۴-۲۰ به صورت معکوس می‌باشد. برزونسکی پایایی درونی (ضریب آلفا) مقیاس اطلاعاتی را ۶۲٪ ، مقیاس هنجاری ۶۶٪ ، مقیاس سردرگم یا اجتنابی را ۷۳ ٪ گزارش کرده است.. روایی آن نیز توسط برزونسکی مورد تایید قرار گرفت.

در پژوهش حاضر، با توجه به اینکه ابزارهای مورد استفاده استاندارد و در پژوهش‌های مختلفی مورد استفاده قرار گرفته‌اند و از روایی لازم برخوردار هستند ولی محقق برای اطمینان، پرسش‌نامه‌ها را در اختیار چند نفر از متخصصان قرار داده و بدین ترتیب روایی صوری و محتوایی آن‌ها مورد تایید قرار گرفته‌اند. همچنین در پژوهش حاضر جهت سنجش پایایی پرسش‌نامه‌ها از آزمون ضریب آلفای کرونباخ استفاده نموده است که مقدار آلفا برای پرسش‌نامه کمال‌گرایی ۰/۸۹، خودپنداره ۰/۹۱ و سبک هویت ۰/۹۳ محاسبه شد که مورد تایید می‌باشد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون با استفاده از نرم افزار SPSS21 استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه شده است. در بخش توصیفی میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول (۱): میانگین و انحراف معیارمتغیرهای پژوهش

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
کمال‌گرایی پدران	۱۳۰	۶۹/۳۳	۱۳/۲۷
کمال‌گرایی مادران	۱۳۰	۷۰/۴۸	۱۳/۳۹
خودپنداره	۱۳۰	۲۶/۵۳	۱۱/۶۵
سبک هویت	۱۳۰	۶۵/۸۹	۱۴/۹۰

در بخش استنباطی برای بررسی رابطه بین کمال‌گرایی والدین با خودپنداره و سبک هویت دانش‌آموزان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد (جدول ۲).

جدول (۲): نتایج آزمون همبستگی پیرسون

متغیرها		خودپنداره	سبک هویت
	شاخص‌ها	مقادیر	مقادیر
کمال‌گرایی والدین	مقدار همبستگی (r)	-۰/۴۵۷**	-۰/۴۰۶**
	سطح معناداری (sig)	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
	تعداد نمونه (n)	۱۳۰	۱۳۰

**در سطح ۰/۹۹ معنی دار شد. *در سطح ۰/۹۵ معنی دار شد. ns- همبستگی معنی‌دار نشد.

مطابق جدول ۲؛ ضریب همبستگی بین کمال‌گرایی والدین با خودپنداره (۰/۴۵۷-) و سبک هویت (۰/۴۰۶-) می‌باشد و سطح معناداری نیز کمتر از ۰/۰۵ محاسبه شد ($P <$ ۰/۰۵). بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت بین کمال‌گرایی

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

والدین با خودپنداره و سبک هویت دانش‌آموزان رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد یعنی هر چه کمال‌گرایی والدین بالاتر باشد خود پنداره و سبک هویت دانش‌آموزان پایین‌تر است.

برای بررسی رابطه بین کمال‌گرایی والدین و سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری و اجتنابی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است (جدول ۳).

جدول (۳): نتایج آزمون همبستگی پیرسون

متغیرها		سبک هویت اطلاعاتی	سبک هویت هنجاری	سبک هوست اجتنابی
	شاخص‌ها	مقادیر	مقادیر	مقادیر
کمال گرایی والدین	مقدار همبستگی (r)	-۰/۲۹۵**	-۰/۳۵۳**	-۰/۴۰۰**
	سطح معناداری (sig)	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
	تعداد نمونه (n)	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰

**در سطح ۰/۹۹ معنی‌دار شد. *در سطح ۰/۹۵ معنی دار شد. ns- همبستگی معنی‌دار نشد.

مطابق جدول ۳؛ ضریب همبستگی بین کمال‌گرایی والدین با سبک هویت اطلاعاتی (۰/۲۹۵-)، سبک هویت هنجاری (۰/۳۵۳-) و سبک هویت اجتنابی (۰/۴۰۰-) می‌باشد و سطح معناداری نیز کمتر از ۰/۰۵ محاسبه شد ($P <$ ۰/۰۵). بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت بین کمال‌گرایی والدین و سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری و اجتنابی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد یعنی هر چه کمال‌گرایی والدین بالاتر باشد سبک هویت اطلاعاتی دانش‌آموزان پایین‌تر و سبک هویت هنجاری و سردرگمی در هویت دانش‌آموزان پایین‌تر است.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین کمال‌گرایی والدین با خودپنداره و سبک هویت دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه انجام پذیرفت. نتایج این پژوهش نشان داد بین کمال‌گرایی والدین و خودپنداره فرزندان (دانش‌آموزان) رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد.این یافته با نتایج پژوهش‌های فوادیان (۱۳۹۷)، مظلوم همدانی و عموپور (۱۳۹۶) و باردون کان و همکاران (۲۰۱۴) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که خودپنداره به باور برخی نظریه‌ها ویژگی دیرپای شخصیت است و به برخی سطوح کلی و فرضی خود ارزیابی اشاره دارد، از این رو خودپنداره با حس اتکاء به نفس، احساس ارزشمندی و پندار فرد از خود ارتباط معنی‌داری دارد. والدین کمال‌گرا برای فرزندان خود معیارهای سختی در نظر می‌گیرند و انتظارات غیر واقع‌بینانه‌ای از آنها دارند. والدین کمال‌گرا می‌خواهند فرزندان خود را به گونه مبالغه‌آمیزی با معیارهای غیرواقعی «کامل» ببینند و اگر فرزندان به این معیارها نرسند مورد سرزنش و نکوهش قرار می‌گیرند و این سرزنش‌ها و تحقیرها فرزندان را دچار احساس خود کمی‌بینی و بی‌ارزشی می‌کند. لذا ارتباط منفی کمال‌گرایی والدین با خودپنداره دانش‌آموزان منطقی به نظر می‌رسد.

از دیگر یافته‌های پژوهش حاضر این است که بین کمال‌گرایی والدین و سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری و اجتنابی) دانش‌آموزان رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش هرمزی‌نژاد (۱۳۹۱) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که؛ با کاوش دقیق در روحیات انسان در می‌یابیم که انسان دوستدار خوبی و کمال است. بدیهی است این تمایل یعنی انسان کامل و بی‌عیب بودن به خودی خود ایرادی ندارد. به راستی اگر همه افراد چنین نیازی را در خود احساس کنند و برای برآوردن آن بکوشند دنیای بهتری خواهند داشت ولی آن چه که در این تحقیق به آن اشاره شده است جنبه منفی و افراطی کمال‌گرایی است. با توجه به دگرگونی‌های سریع و پیچیده جوامع انسانی و تأثیر آن بر شیوه‌های فرزندپروری، خانواده‌ها کوشش می‌کنند فرزند خود را از همان اوان کودکی برای بردن گوی سبقت از همسالانشان آماده کنند. والدین کمال‌گرا برای فرزندان خود معیارهای سفت و سخت در نظر می‌گیرند و انتظار دارند که فرزندان به آن‌ها برسند در غیر این صورت مورد نکوهش، سرزنش و حتی تحقیر والدین قرار می‌گیرند. شاید بتوان گفت ما در جامعه خود با این مسأله زیاد رو به رو هستیم. اگر به درد دل خانواده‌ها درباره وضعیت تحصیلی فرزندانشان گوش دهیم، بیشتر از این که فرزندانشان نتوانسته‌اند نمره ۲۰ بگیرند شکایت می‌کنند. کمال‌گرایی والدین سبب می‌شود که

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

فرزندان زمانی خود را با ارزش بدانند که مورد تأیید والدین خود قرار بگیرند و چون تأیید والدین نقشی اساسی در ساختار شخصیتی افراد دارد، می‌کوشد تلاش خود را دو چندان کنند تا به انتظارات آنان پاسخ مثبت دهند. همچنین انتقاد پی در پی و غیر سازنده والدین کمال‌گرا سبب می‌شود که کودک برای پرهیز از اهانت‌ها و تحقیرهای احتمالی خود را از انجام کارهایش پس بکشد، ارزشی برای خود قایل نشود و از جایگاه پایین و با ترس با مسائل برخورد کند. چنین کودکی دست به نوآوری و کارهای تازه نمی‌زند، مضطرب و پریشان است و به توانایی‌های خود اعتماد ندارد. هورنای (۱۹۳۴) اظهار می‌دارد، تاریخچه رشد بیمارانی که دچار گرایش شدید به کامل بودن هستند نشان می‌دهد که این بیماران والدینی داشته‌اند سخت‌گیر و به ظاهر مقدس مأب و کمال‌جو و رفتارشان با کودکان خود رفتاری غیر عادلانه بوده است. این رفتارهای غیرمنصفانه سبب نمودار شدن ستیزه و خشم در کودکان می‌شود. در نتیجه این شرایط نامساعد، فرد در شخصیت خود مرکز ثقلی نخواهد داشت که به آن تکیه کند بلکه این مرکز در وجود دیگران به ویژه پدر و مادر جست و جو می‌کند. به عبارت دیگر فرد به این نتیجه می‌رسد که همیشه حق به جانب والدین می‌باشد، خود او همیشه در اشتباه است و از این پس معیار خوبی و بدی را باید در بیرون از وجود خود جست و جو کند.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر از لحاظ مکانی این است که این پژوهش فقط در سه دبیرستان شهر قائمشهر انجام شده است لذا پیشنهاد می‌شود که در مدارس دیگر شهر نیز انجام شود. از لحاظ ابزار محدود به پرسش‌نامه بوده است لذا پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های بعدی از ابزار مصاحبه و مشاهده نیز استفاده شود. در پایان با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود که؛ در برنامه‌های انجمن اولیاء و مربیان، خانواده را نسبت به روش‌های تربیتی آگاه و از پیامدهای هر یک از این روش‌ها مطلع سازند. همچنین به مشاورین مدارس توصیه می‌شود که در روان‌درمانی با نوجوانان دچار بحران عزت‌نفس، جرأت‌ورزی و خودکارآمدی به مقوله کمال‌گرایی والدین نیز توجه کرده و حتی الامکان به برگزاری جلسات خانواده‌درمانی با حضور والدین نوجوان اقدام نمایند.

منابع

حیدری، طاهره؛ امیری، شعله و مولوی، حسین. (۱۳۹۱). اثربخشی آموزش به روش دیویس بر خودپنداره کودکان دارای نارساخوانی. *مجله علوم رفتاری*، ۶ (۲)، ۱۳۹-۱۳۱.

رحمتی، صمد و کرامتی، هادی. (۱۳۹۵).ارتباط اعتیاد به اینترنت با خودکارآمدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در دانشجویان. *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۱۲ (۱)، ۵-۱.

رحیمی، مهنوش و زمانی‌ها، شیما. (۱۳۹۷). پیش‌بینی وسواس فکری- عملی دانشجویان براساس کمال‌گرایی والدین و تکانشگری. *فصلنامه علمی پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر*، ۱۲ (۴)، ۳۰۸-۲۹۵.

طباطبایی، نفیسه؛ طباطبایی، سیدشهاب‌الدین؛ کاکایی، یزدان و محمدی آریا، علیرضا. (۱۳۹۱). رابطه سبک‌های هویت و مسئولیت‌پذیری با پیشرفت تحصیلی نوجوانان ۱۵تا ۱۸ساله شهر تهران. *فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۲ (۴۴)،۴۲-۲۳.

فوادیان، سعیده. (۱۳۹۷). رابطه سبک‌های فرزند پروری و ابعاد کمال گرایی والدین با انگیزش تحصیلی فرزندان آنها. *فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه تربیتی*، ۱۳ (۵۴)، ۱۱۸-۱۰۱.

قادری، هلاله؛ نبی‌زاده، چیانه و اسمعلی کورانه، احمد. (۱۳۹۳). سبک‌های هویت، احساس تنهایی و ترس از صمیمیت در افراد معتاد به اینترنت و افراد بهنجار. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۵ (۴)، ۱۳۶-۱۱۷.

مظلوم همدانی، شهیده سادات و عموپور، مسعود. (۱۳۹۶). رابطه کمال‌گرایی والدین با عزت نفس و خوش بینی فرزندان آنها در بین دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهرستان رشت. *مجله توسعه آموزش جندی شاپور*، ۸ (ویژه نامه)، ۱۲۲-۱۱۸.

ملتفت، قوام و ساداتی فیروزآبادی، سمیه. (۱۳۹۲). رابطه ابعاد کمال‌گرایی با خلاقیت در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر شیراز. *فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی*، ۱ (۳)، ۷۸-۷۱.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

هرمزی‌نژاد، معصومه. (۱۳۸۰). رابطه ساده و چند گانه متغیرهای عزت‌نفس، اضطراب اجتماعی و کمال‌گرایی با ابزار وجود در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز

Bardone- Cone, A.M, Abramson, L.Y, Heatherton, T.F. & Joiner, T.E. (2014). *Perfectionism, Self efficacy in Women,* Department of Psychological Sciences, university of Missouri- Colombia.

Mofield, E., Peters, M.P., & Chakraborti-Ghosh, S. (2016). Perfectionism, Coping, and Underachievement in Gifted Adolescents: Avoidance vs. Approach Orientations. *Education sciences*, 6 (3), 21-42.

Smith, M.M., Saklofske, D.H., Yan, G., & Sherry, S.B. (2015). Perfectionistic strivings and perfectionistic concerns interact to predict negative emotionality: Support for the tripartite model of perfectionism in Canadian and Chinese university students. *Personality and Individual Differences*, 81, 141-147.

Stoeber, J., & Corr, P.J. (2017). Perfectionism, personality, and future-directed thinking: Further insights from revised Reinforcement Sensitivity Theory. *Personality and Individual Differences*, 105 (15), 78-83.

Weiner, B. A. & Carton, J. S. (2012). Avoidant coping: A mediator of Maladaptive Perfectionism and Test Anxiety. *Personality and Individual Differences*, 52(5), 632-636

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]